

כתובות סז

עניין: אשריכם ישראל

מהר"ל גבורות ה' פ"ד

ובדברים אלו יתבאר לך כל הדברים מפורש ובביאור. כי מהו השבח וההודאה שנתן רבי יוחנן בן זכאי על זה ואמר אשריכם ישראל בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בכם, וכשאתם עושים רצונו של מקום מסר אתכם ביד בהמתן של אומה שפילה. אבל הן הן הדברים אשר אמרנו למעלה, כי דבר זה אשר הם נמסרים ביד אומה שפילה הוא נמשך אחר מדריגתן. מפני שמעלת ישראל מעלה נבדלת ואין חסרון שייך במעלה נבדלת, לכך כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום ונמשך להם החסרון, הרי יגיע בטול להם לגמרי ולכך נמסרין ביד אומה שפילה וביד בהמתן, שבוה כאלו אין להם מציאות נחשבים, אחר שהם נמסרים ביד אומה שפילה שהם עצמם פחותי המציאות והנמסרים בידם כאלו נעדרים לגמרי ואינם בעולם. אבל מדריגת האומות אין עצם מעלתם מעלה נבדלת אשר לא תקבל חסרון, לכך אף כי הם אינם בשלימותם אין כל כך ירידה להם כמו לישראל (ויותר מזה) שראוי שיהיו נמסרים ביד אומה שפילה:

מהרש"א

הוא מחסר המלח שהוא קיום ממונו. ואמר אשריכם ישראל בזמן שאתם עושים רצונו של מקום בו' ובזמן שאין עושים רצונו בו'. אמר אשריכם על שני הצדדים כי באמת שני ההפכיות הם למעלות ישראל כי כל אומה ואומה יש לה שר ומזל בשמים משא"כ ישראל שאין להם שום מזל אבל הם חלק ה' כי יעקב חבל נחלתו וע"כ כשעושים רצונו הם למעלה מכל האומות ושריהם כמ"ש הבט נא השמימה וגו' שדרשו שהוליא את אברהם החוזה למעלה מכל אדם השמים דאין הבטת אלא מלמעלה למטה אבל כשאין עושים רצונו בו' הקב"ה מסלק שכינתו מהם והרי הם שפלים ונזוים מכל האומות שיש להם שר ומזל ולישראל אין שר ומזל:

רש"י פרשת בחקתי ויקרא כו, ח

הגזורים שנס: חמשה מאה ומאה רבבה. וי"ו וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכס שני אלפים ירדפו, אלא אינו דומה מועטין העושים את המורה למרובין העושים את המורה: ונפלו איביכם וגו'. שהיו נופלין לפניכם וי"א שלא כדרך הארץ: (ט) ופניתי אליכם.

גור אריה פרשת בחקתי ויקרא כו, ח

שאינו לאחד עוזר — רודף אלף, אבל יותר מזה לא יוכל לרדוף, אף על גב שאין הנרדפים מבקשים לעמוד נגד הרודף. אבל אם הם שנים הרודפים, שהם נעזרים זה מזה, רודפים רבבה, כי הנרדפים אין מבקשים לעמוד נגד האויב, שהשם יתברך הסגיר אותם, ולפיכך אין נעזרים זה מזה. כי העוזר זה מזה אינו רק כשהם רוצים לעשות מעשה לרדוף אחריהם, והם מתעוררים בגבורה — אז נעזר זה מזה. אבל במקום הזה, שישראל רודפים האומות, שגבורת ישראל שהשם יתברך עמהם, ואין הקב"ה מסגיר האומות⁴², וכל אדם בעולם עומד נגד אויביו, ואם כן גם האומות נעזרים זה מזה, שלא הסגיר אותם השם. וכיון שגם הנרדפים נעזרים זה מזה, היה לו לומר 'ומאה שני אלפים ירדפו', שהנרדפים נעזרים זה מזה, והרודפים גם כן נעזרים זה מזה. וזה פשוט ונכון באין ספק:

והקשה הרא"ם, אם כן "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" (דברים לג, ל) יקשה לך גם כן שהיה לו לומר 'ושנים יניסו שני אלפים'³⁶, ונראה לתרץ דהתם שאני³⁷,

ועוד נראה דלא קשיא, דודאי לקמן כתב "אחד ירדוף אלף ושנים יניסו רבבה", מפני כי הנרדפים כיון שהשם יתברך הסגירם — אינם מבקשים הם כלל לעמוד נגד הרודפים⁴⁰, שהרי אין השם יתברך עם האומות⁴¹, רק שהסגיר ישראל והחליש אותם. ובודאי אין הנרדפים נעזרים זה מזה לעמוד נגד הרודפים, כי אין עוזר זה מזה רק כשהם מתעוררים בגבורה, אז נעזרים זה מזה, אבל אלו הנרדפים אין מבקשים ללחום, כיון שהשם יתברך הסגירם, איך יבקשו לעשות גבורה ולהיות נעזרים זה מזה. ולכך אמר "אחד ירדוף אלף",

מהר"ל חידושי אגדות

נבדלת, והמעלה הזאת שולטת בהם ובזמן שאין דבר עצמי להם, וכאשר עושים רצונו של מקום מוסרין אין להם המעלה האלקית שיהיה להם ולכך אומה שפלה אלא ביד בהמתן הם בטלים לגמרי ואינם נמצאים. לכך כאשר

ישראל אינם עושים רצונו של מקום, ונמשך להם בטול עצמם הוא המעלה האלקית, הרי יגיע בטול להם לגמרי, ולכך נמסרין ביד אומה שפלה וביד בהמתם, שבוה כאלו הם אין להם מציאות נחשבים, אחר שהם נמסרים ביד אומה שפילה שהם עצמם פחותי המציאות, והנמסרים בידם כאלו נעדרים לגמרי ואינם בעולם. אבל מדרגת האומות אין עצם